

ABONAMENTUL:

Pe un an . . . 28— Cor.
Pe jumătate an 14—
Pe 3 luni . . . 7—
Pe o lună . . . 2-40

Pentru România și
străinătate:

Pe un an . . . 40— franci

Telefon

pentru oraș și interurban
Nr. 750.

ROMÂNUL

REDACTIA
și ADMINISTRAȚIA:
Strada Zrinyi Nrul 11 a

INȘERTIUNILE
se primesc la adminis-
trație.

Mulțămite publice și Loc
deschis costă șirul 20 61

Manuscrisurile nu se li-
napoiază.

„Pitici 'n putință“... în poște voinici...”

De: **Aurel C. Popovici**

II.

„Tânărul nostru de azi (ofelitul...) e o fire mai puțin aspră... mai aplecat spre criticism, cu un simț literar mai pronunțat (!), mai chinuit (?) de probleme (!) cu mai multe pretenții și mai puțină temeinicie“... (!!!)

(Goga, Insemnări, p. 38).

Una din noile concepții ale d. Goga este libertatea criticeii, în sens anarhic. Într'un capitol de o rară lipsă de cunoștințe, de judecată și de cuviință pentru rânduețile noastre interne, d. Octavian Goga compară disciplina de partid, solidaritatea noastră națională, cu „preceptele morale ale popoarelor primitive“ (p. 14), cu formula „tabu“ a sălbaticilor din insulele polinesiane. D. Goga face spirit. Chiar știință. Citează pe Wundt, pe Schurtz, pe Westermarck cari spun, că acolo, în Polinesia, „lucrurile pe cari s'a pus „tabu“ sunt sfinte, și nu se pot atinge“*)

D. Goga a uitat un singur lucru: cea mai elementară regulă nu numai a „disciplinei științifice“, ci a cuviinței față de opinia publică cere ca un scriitor să nu citeze autori în chestii pe cari el nu le pricepe deloc...

Crede domnul Goga, că numai sălbaticii și noi românii avem asemenea opreliști? Formula de tabu se aplică în Polinesia și când e vorba de căpetenia unui trib, când e vorba de locurile sacre, de morminte etc. Dar la noi cine nu le consideră tabu, adecă sfinte și inviolabile, afară doar de anarhiștii, pe cari lumea cultă îi numește barbari îmbrăcați în haine moderne?

Și totuși, d. Goga ne spune că numai la sălbaticii aceia și la noi românii există fel de fel de opreliști, de tabu. Și că aceasta e credința marelui îndrumător „științific“, ne dovedesc următoarele lui rânduri: „Nu știu dacă acolo, (între sălbateci), în umbra desigurilor de agrave, te mai ții încă lege nenorocită (!!!), dacă nu te-au prăbușit (!) și pe tine vaporii și electricitatea în cripta (!) adâncă a atâtor prejudecăți (!) sociale și credințe deșarte (!)“ (p. 16).

Apoi oricare tânăr student în drept dela Viena ar putea să arate dlui Goga imediat, că în constituția liberală a Austriei lui Grillparzer, Rosegger, Ganghofer, în patria a mii și zeci de mii de fruntași ai culturii europene, în acea constituție, zic, sancționată la 21 decembrie 1867, art. 1 stabilește următoarele: „Impăratul este consfințit,

inviolabil și nu e răspunzător de nimic (Der Kaiser ist geheiligt, unverletzlich und unverantwortlich). Iată „tabu“, dle Goga!... Care va să zică și germanii liberali, cehii, polonii ș. a. din Austria să fie atât de stupizi ca polinezianii d-tale?... Și numai în Austria o fi așa? Dacă marele nostru reformator dela Sibiu ar fi frunzărit măcar textul constituțiilor monarhice din Europa, ar fi descoperit același tabu în toate, dela cea belgiană până la cea a României și a celui mai nou stat balcanic. Iată dar că și la noi monarhul este pus la adăpost de „raza cercetărilor“, celor nechemate, e sub protecția legii tabu... Dar numai el? Nenumărate alte idei și instituții, ca d. e. Dumnezeu, evanghelia, sfinții, dogmele, morala, puterea imperativă a legilor etc. etc. „sunt lucruri pe cari s'a pus tabu și nu se (!) pot atinge“... Exact ca în Polinesia!...

Iar dacă aceeași dispoziție există pe scara cea mai de jos ca pe cea mai de sus a civilizației omenestii, asta ce însemnează? Însemnează că aceasta este una din condițiunile de existență ale unui neam, ale unui stat. Forma de codificare e alta în Polinesia și alta în statele europene: fondul de adevăr însă e același. Care? E convingerea că anumite persoane, și anume idei, instituții și lucruri, trebuie să rămână la adăpost de orișice critică. De ce? Pentru o mie de motive pe cari n'am să le dezvolt aici.

Apoi tot așa sunt interzise o mulțime de alte fapte între oamenii culți. Mult mai multe decât în Polinesia. Acolo, dacă ai gust și o droaie de admiratori în jurul tău, poți să mănânci fript chiar pe un șef de trib, cu toate că o asemenea faptă ar fi să fie și acolo tabu. La noi, în Occidentul Europei, asemenea porniri canibalice sunt cu mult mai tabu decât acolo... Ce este întregul nostru cod al bunei cuviințe decât tot un cod plin de opreliști, de tabu și iar tabu?

Urmează oare că oamenii cu adevărat culți să-și bată joc de regulile cuviinței, de nenumăratele ei opreliști pentru că chiar și triburile primitive au oarecari începuturi de asemenea cuviință? E culmea absurdității! Dar atunci ar urma ca noi să introducem hrana pe — urechi, deoarece în Polinesia „se mai ține legea“, veche și barbară... de a introduce hrana în gură?...

Vedeți ce logice, și mai ales superioare, sunt „concepțiile“ neîntrecutului „îndrumător“?...

D. Goga vorbește de „menajarea ipocrită a atâtor cuvioase minciuni tradiționale“. Se vede că gloria jidănașului dela Budapesta, a lui Max Nordau, nu-i dă pace. Căci acesta a scos dela Paris, unde trăește ca

corespondent la „Neue Freie Presse“, un volum cu titlul „Minciunile convenționale“. Dar d. Goga nu se avântă în teorii, — căci nu-i dă mâna. Ține dar să aplice fără a le motiva. Auziți dar cum „critică“: „De câteori nu simți îndemnul s'o rupi (?) cu mângăerea dulceagă a unor convenții mălăiețe, să spui adevărul (!) în fața nenumăratelor poticniri (!) ale minții și ale bunului simț (!!!), câte îți resar (!) în cale. Te oprește însă inevitabilul tabu. Astfel e tabu să spui că cutare avocat care în fața unei adunări de țărani varsă lacrimi făcând pe puritanul (!) Danton, în zilele de săptămână e tovarăș de calabrias și de sentimente (!) cu solgăbirăul ungur. Să te păzească Dumnezeu: fruntașii sunt tabu“, ...și „marele, sacrosantul tabu e comitetul național“. D. Goga nu știe nici ce-i „spirit de cercetare“, nici ce-i „disciplină științifică“, nici ce-i logică elementară, nici măcar ce-i bun simț. Nu-i deloc tabu să ataci pe un asemenea fruntaș dacă te țin curelele să-l numești și să dovedești că e „tovarăș de sentimente“ (!!) cu solgăbirăul. Căci numindu-l faci un serviciu cauzei, și un act de critic care într'adevăr „se rostește răspicat“ (p. 16. 13) dupăcum ne tot spune d. Goga că face, dar nu face!... Pe un asemenea fruntaș ești dator să-l numești! Să-l numești cu numele lui adevărat, nu cu numele fictiv „dr. Traian Hurmuzău“, ceea ce nu însemnează de loc că te-ai fi rostind „răspicat“... Numindu-l și dovedindu-l oaiș răioasă, vei avea un merit. Nu vei putea dovedi „tovărășia lui de sentimente“?... Atunci d-ta vei purta consecințele!

Prin urmare, aici nu-i tabu! Tabu este numai să zici „comitetul național e incapabil“, că „fruntașii noștri“, sau „mulți“, sau „unii dintre fruntașii noștri joacă calabrias cu ungurii și sunt „tovarăși de sentimente...“ Apoi asta-i absolut tabu, d-le Goga! Și trebuie să fie așa căci altminteri d-ta răspândești neîncrederea față de toți fruntașii, vrând-nevrând calomniezi nenumărați români de omenie pentru că sau nu știi sau nu ai „intrasigența“ să precizezi, să numești persoanele, să dovedești atitudinea lor rea după regulile „spiritului de cercetare“ și ale „disciplinei științifice...“, pe cari le cunosc și le respectă toți oamenii noștri cari nu fac paradă cu Wundt, cu Schurtz, cu Westermarck, cu Oscar Wilde, cu Nietzsche ș. a. E dar absolut tabu să scrii, cum scrie d. Goga despre „purceii emigrați (!) cu de a sila din ograda învățătorilor (!) drept (!) plocon de bucătăria cutărei (!) doamne protopopese...“ Cel ce vrea să fie mai presus de cei din insulele polinesiene, acela în asemenea caz „se va rosti răspicat“, d-le critic-îndrumător! Ne va spune imediat despre ai cui purcei e vorba și cine este bărbatul răspunzător al acelei protopopese?

*) Traducția asta „impecabilă“ e a d-lui Goga...

D. Goga se mai plânge că e tabu să aibi „un trecător zimbet problematic (!!) în fața discursului șters ori nemuncit al cutărui deputat de al nostru“. De sigur că e tabu! Pentru că dacă te lauzi cu acel „zimbet problematic...“ al omului superior, în fața unui discurs nemuncit, de ce n'ai muncit d-ta să intri în Cameră? Dacă acel deputat a reușit, iar d-ta n'ai reușit, e mai mult decât probabil că, păstrând proporțiile ingerențelor administrative, *acel deputat muncise, într'un fel sau altul, neasemănat mai mult și mai cu spor decât d-ta care îi faci o critică atât de nemuncită până și din punctul de vedere al stilului...*

Vorba e, că pe acel deputat nu d-ta l-ai trimis în cameră, ca d-ta să ai dreptul să-ți bați joc de discursul său, ci alegătorii cercului său, cari îl vor fi cunoscând mai bine și cari au avut mai multă încredere în el decât în d-ta! *Iar d-ta n'ai drept să vări neîncredere și dispreț în inimile lor. Asta-i tabu, d-le Goga:* pentru că o asemenea „critică“ comodă se aseamănă cu defăimarea, cu scornitura, cu intriga contra tuturor deputaților, a căror umbră întuneacă atâtea „valori“ minuscule ale atâtor pitici în putință, dar năzdrăvani în poftire! Este dar „tabu“ să ne vorbești de discursul șters al „cutărui deputat“. *Cine-i acel deputat? Care e discursul „șters și nemuncit“? Căci lumea cetitoare nu poate ști la cine te vei fi gândit d-ta, și va râde de toți. Apoi asta-i tabu în orice partid din Europa! Cine-i acel deputat? Să știm și noi, să știe și el. Precizează răspicat!... Căci atunci îți va putea răspunde și cel atacat, și poate, îi vor lua apărarea și alții dându-i lui dreptate, iar nu d-tale și-ți vor dovedi că „zimbetul d-tale problematic“ nu e un argument contra valorii acelui discurs, ci tocmai contra „noulor valori morale“!...*

Adică ce așteaptă d. îndrumător dela deputații noștri? Nu cunoaște el însuș enormele dificultăți, cu cari trebuie să lupte ei? Doar el a scris *odinioară* următoarele rânduri:

„Deputații naționaliști, înfrânați în (!) tot cuvântul lor de severitatea volnică a prezidentului, sunt acoperiți de insulte murdare, sunt întrerupți cu injurături de vizitii răgușiți din partea majorității. Sunt trimiși la furci, la spânzurătoare. Sunt porecliți trădători de patrie. Sunt amenințați cu palme și ghionturi“ (p. 98).

Iar azi îi batjocorește! De ce? Pentru că ei nu vorbesc, nu pot vorbi acolo despre nu știu ce „vis neimplinit“? Despre idealul național? Pentru că nu declară acolo, că nu recunosc parlamentul Ungariei, că ei au deja un parlament național, „un parlament al afacerilor noastre interne“..., pe urma „sufletului nostru de Mesia“? Sau să vorbească acolo despre Polinesia, cu competența savantului Goga?...

Și intransigentul și consequentul Goga laudă discursurile lui Apponyi! Noul „Mesia“ ne arată că e încântat de „superioritatea intelectuală“ a marelui sofist și farizeu politic maghiar, și-și exprimă adminirația pentru Tisza, cel mai incapabil și frazeolog om politic, despre care d. Goga scrie că „lucrează cu răceala cifrelor din cari se simte o asiduă (!) muncă (!) în cabinetul de lucru“. Și pretinsul adversar al culturai maghiare consideră chiar pe Polónyi, Vázsonyi, Hock, mult superiori deputaților noștri!

Deși toate discursurile acestor maghiari, preamăriți de poetul „naționalist“, nu sânt decât țesături de idei absurde și fraze ridicole. Și un Goga insultă pe un Mihali, Maniu, Vaida, Lucaci, Vlad, Goldiș ș. c. l. că în cele mai multe cazuri au spus „cuvinte fără nici o semnificație superioară“ (!!), că „fac echilibristică cu vorbe mari“ etc., — d. Octavian Goga scrie așa, el care nu are o singură idee serioasă lămurită în toată puzderia sa de vr'o 70 de articole? El care vorbește cu o ne mai pomenită „grandiloquentă“ despre chestii în cari e cu desăvârșire „analfabet“?

*

Deoarece sântem în vremea *somațiilor*, — somez pe d. Goga să ne arate care partid, din câte sânt în Europa, permite ca membrii de ai săi să combată pe conducătorii săi oficiali, făcându-i de răs și ocară în fața dușmanilor, așa cum face d. Goga și festelitura ce se numește „Tribuna“?

Dar care partid serios, chiar nefind în situația partidelor naționale din Ungaria, Austria, Germania, Englitera etc., admite o asemenea frondă fără a o sili să iasă din partid, fără a căuta sau s'o supună disciplinei sau s'o strivească? Dacă d. Goga îmi va putea dovedi că există măcar un singur asemenea partid aici, în Europa atât de depărată de Polinesii, declar că imediat voi face mea culpa și voi abona și eu *Tribuna și Luceafărul...*

Asemenea atacuri generale — cu toată rezerva, fără nici o valoare: „excepții se găsesc“... — în contra tuturor celorce conduc partidul, sunt tot atât de inadmisibile, de tabu ca și „negațiunea tezelor (!) fundamentale ale partidului“, după care se ascunde d. Goga. Căci, cu fruntași a căror autoritate orice „pitici în putință“ o pot terfeli nevătănați în fața poporului și a dușmanilor comuni, nu se vor mai putea susține principii fundamentale, nici așa cum au fost susținute până acum. Asemenea „pitici în putință“ și voinicoși numai în poftire, cari azi atacă, fără nici un motiv serios, pe conducătorii partidului, mâne prea ușor o să vorbească și despre „tezele (!) fundamentale“ ale partidului ca despre niște „dogme învechite“, ca despre niște „cuvioase fleacuri tradiționale“, cari nu sunt și nu trebuie să fie „tabu“... Oare Slavici, Brote, Mangra, nu așa au „evoluat“?... Și cât de întemeiat este acest al meu argument, cititorii vor înțelege imediat ce le voi spune că, în acelaș capitol, d. Goga ne face o foarte caracteristică mărturisire pentru această chestiune, zicând: „că *sunt mulți cari nu se pot împăca încă cu tendința de a schimba o seamă de dogme învechite, e prea firesc*“ (p. 18). Apoi dacă, după d. Goga, până și dogmele se învechesc și trebuiesc schimbate, cu cât mai vartos se va împăca el, la strâmtoare, — cu abandonarea unor principii politice „învechite“, cari și altor „intelectuali“, ca d'alde Slavici, Brote, Mangra, de mult li-se par, „cuvioase fleacuri tradiționale“. Doar știm, că *literatul Slavici această convingere a avut-o chiar când a întemeiat „Tribuna“*. Numai că atunci nu îndrăznește s'o exprime. Trebuia deci să caute a compromite toate comitetele și întreg partidul spre a ajunge, el, fără îndoială, cel mai mare literat al nostru, în tabăra lui Jeszenszki.

Logica acestei deducțiuni nimic nu o

confirmă în mod mai elocvent decât faptul, că „îndrumătorul“ Goga, care în atâția ani a scris vr'o 70 de articole politice, nu ne dă unul singur măcar, în „opera“ sa de „idei“ și de „valori“, despre autonomia Transilvaniei sau a poporului românesc și despre alte teze (!) fundamentale ale partidului. *Apoi acestea sunt idei politice, probleme mari și concepții naționale, astea trebuiesc limpezite, propagate și adâncite în mintea și sufletul românilor tocmai de către tinerii lor culti, — iar nicidecum problemele naționale ale sălbaticilor de prin insulele din Polinesia!...*

Dar cum o să se priceapă acești neîntrețuți tineri oțeliți la interesele populațiilor de acolo, dacă nu au absolut nici o pricepere pentru ideile vechi și înțelepte din mijlocul neamului lor propriu?

Prin urmare, cu toată „munca“... săvârșită de d. Goga ca să scoată din Oscar Wilde, Wundt și Nietzsche, din Westermarck, Madách Imre, Századok, Világ etc. vr'un „contur“ de ideie sau de concepție politică sau culturală propriu zisă pe seama „noulor valori“ dela „Tribuna“ sau „Luceafărul“, el n'a izbutit decât, să stoarcă „zâmbete adevărate“ în fața acestei „științe“ „aduse de departe“...

În una din poeziile sale, d. Goga ne plânge de milă că:

Noi suntem drumeții piticilor (!) vremi
Pitici în putință și vrere.

Așa e. Așa sunt vremile acestea: „pitice“... Și e firesc ca, în vremuri atât de grele, oamenii cu puteri mai modeste, „piticii în putință“, să urmărească și idealuri mai modeste, să se mulțumească, și pentru obște și pentru sine, cu idei și satisfacții în raport cu puterile lor. Aceasta atitudine e și firească și înțeleaptă. Netirească și pretențioasă — ca să nu întrebuițez un cuvânt mai potrivit — e numai atitudinea acelor „panglicari grandiloquenți“ cari, zice d. Goga, „prin sgomot și îndrăsneală“ cred că-și pot „masca sărăcia minții“ naminându-se, ei pe sine, „minți cercetătoare“, „talente creatoare“ și apostoli îndrumători — deși nu sunt decât adevărații „analfabeți“ lărmuitori în politică, adevăratele „nulități“ — pentru cari, înainte de a se ivi ziua, „crepusculul“ a și sosit. Căci dreptate are d. Goga numai când zice: că „*oricât ai fi de meșter în tertipurii, oricât deameleon și înteligenț, nu-ți poți croi un pedestal*“ (pag. 221)... Da, d-le Goga, e adevărat: *Nu-ți poți face un pedestal, — nici chiar dacă scrii o limbă literară fără u scurt... și întrebuițezi toate expresiile „pă radical“ din gazetele dela București!.. Da, d-le Goga, una din dorințele d-tale se va împlini: „se va introduce o notă de severitate în judecarea valorilor la noi, se vor scormoni păcate, mai mult sau mai puțin latente, se vor trage la o parte perdelele ipocrisiei și cinizmului (ofelit) după care clocotesc (!) grămezi de urăciuni“*.

În chestia votului universal. La circulara lui Khuen au mai răspuns până acum: academia de drept din Erlau și societatea pentru cultură din Pressburg. Ambele răspunsuri sunt străbătute de spirital oligarhic al lui Tisza și consortes. Amândouă leagă dreptul de vot dela condiția scris-citului în limba maghiară, iar a doua mai adaugă la aceasta și condiția de a avea patenta de patriot. Va să zică exclude dela dreptul de vot pe toți agitatorii fără suflet. Aistea, mă rog, sunt societăți de cultură maghiară și știu prin urmare ce cer!

Spre lămurirea românilor cinstiți

După două săptămâni de prefăcută nepăsare în care a încercat, întâiu să nesocotească și apoi să bagatelizeze prin glume de prost gust dovada încercării sale machiavelice de a ademeni opinia publică românească spre o politică mangristă, — și cari s'a adus prin publicarea articolului ei: „Consequența în materie politică”, — în sfârșit Tribuna a hotărât să se justifice.

Pentru aceasta, recurge din nou la mijloacele sale obicinuite de a arunca confuzia în mintea cetitorilor prin false analogii între sensul foarte clar al pasajelor pline de mișească ispită din articolul „Consequența în materie politică” și câteva cuvinte ale dlui Sp. C. Haret, fost ministru al instrucțiunii în România și care se potrivește ca nuca'n perete cu cele cuprinse în menționatul articol al Tribunei.

Iată cuvintele dlui Sp. C. Haret, pe care le cităm după Tribuna neavând la îndemână articolul dlui Haret:

„Pentru ca o grupare de oameni să merite numele unui partid politic, trebuie ca să intrinsească anumite condiții.”

„In prima linie, trebuie să aibă cunoștințe exacte de toate principalele nevoi ale țării, precum și idei hotărâte, în privința modului cum ele pot fi satisfăcute. Soluțiile acestea pot să varieze dela un moment la altul, pentru că și împrejurările se schimbă, și ceea ce convine azi poate să nu se mai potrivească mâine; trebuie în-ă ca la fiecare moment partidul să știe ce vrea.”

*

Este vorba în articolul d-lui Sp. C. Haret de cunoașterea nevoilor țării în care e chemat să acționeze un partid și de idei hotărâte pentru satisfacerea lor. Soluțiile zice d-sa, cu drept cuvânt, pot varia după împrejurări.

Aprobăm și noi cuvintele d-lui Sp. C. Haret. Ele, însă, nu pot constitui nici o justificare pentru infamia „Tribunii” întrucât ele nu au nimic de a face cu sensul „Consequenței în materie politică” a „Tribunii”.

D-l Sp. C. Haret vorbește despre un partid de guvernământ din România sau dintr'un alt stat oricare.

Un asemenea partid reprezintă cele mai varii nevoi ale unui stat dintre care unele pot fi susceptibile în adevăr de anumite amănări, sau grăbiri, nefiind toate de o necesitate esențială pentru existența statului sau a neamului.

Pe lângă aceasta un asemenea partid de guvernământ vine la putere cel puțin la patru ani odată, când are ocazie să-și realizeze în total sau în parte programul sau și prin aceasta să stabilească *et inu-și* noi relații între diferiții factori politici și economici, între diferitele clase sociale dintr'o țară și să dea naștere la noi împrejurări care creează noi nevoi ce trebuiesc concretizate în noi „idei hotărâte”.

Aceste idei în împrejurările noi intervenite astfel firește reclamă soluții noi.

De asemenea un partid reprezentând varii interese de ordin politic, economic, social și cultural poate simți nevoia de a-și revizui programul și de a adopta noi soluții și atunci când, pe altă cale este pus în situații noi, create de împrejurări noi.

*

Dar ce au de aface teate aceste cu cazul cu totul special al unui partid cum este partidul național al românilor din Transilvania și Ungaria?

Acest partid a înscris în programul său câteva revendicări care constituie însuși condițiile de existență ale neamului românesc de dincoace de Carpați.

Fără de a se împlini aceste condiții, neamul nostru nu poate exista în pace aici.

O pace fără îndeplinirea tuturor acestor condiții înseamnă moartea neamului românesc.

Cât timp aceste condiții nu se realizează războiul este o necesitate de existență a neamului, este *singurul mijloc*, de a ține acest neam solidar și conștient de sine.

Imprejurările care au necesitat înscrierea acestor revendicări de ordin fundamental în programul dela 1881, nu s'au schimbat. Și atunci ca și astăzi românii care pun mai presus decât ori și ce, dăinuirea și dezvoltarea națională a neamului românesc, au convingerea că situația românilor trebuie să fie atunci ca și astăzi o situație de războiu.

Prin urmare despre ce schimbări, despre ce soluții noi, vorbește organul dubios în articolul său „consequența în materie politică”?

„Să lămurim deci, zice „Tribuna” (în No. 190 din 3/18 Sept. 1910). Noi ca oricine altul, care are o intuiție dreaptă în chestiuni politice nu suntem pentru formule steriotipe.

„Viața publică se găsește pururea în fluctuațiune, încât despre principii și tactică, tăiate în bronz, este greu a vorbi. Și nici nu credem că drepturile sunt imprescriptibile. Aspirațiunile noastre pot să crească, sau să se coboare, după epoce și caracterul lor.”

„Să lămurim deci”... despre care vieață publică vorbește „Tribuna”? Despre ceea din România sau despre nenorocita noastră vieață publică de aci.

Despre care bărbat politic ne vorbește când face apologia omului politic-cameleon, în acelaș articol, publicat la o lună după trădarea lui Mangre?

Ce împrejurări s'au schimbat la noi care să necesiteze o schimbare a tacticii de luptă cu ori ce preț, pe care o observă partidul și comitetul național?...

*

La aceste întrebări precise nu se poate răspunde prin analogia de rea credință a Tribunei pe care o stabilește între partid ca cel național liberal din România care în 60 de ani a avut cel puțin 40 de ani de guvernare a țării și care reprezintă atâtea varii interese susceptibile de atâtea schimbări și între partidul nostru național persecutat prin toate mijloacele și care nu are de revendicat decât lucruri de ordin fundamental.

Singurul răspuns la întrebarea ce se pune organului dubios este că aceia care se ascund sub numele de „noua generație”, educată la anumite cafenele din București, probabil, nu admit ca o necesitate de prima ordine starea de luptă neconținută cu dușmanul până la realizarea programului și care este o condiție neapărată existenței noastre naționale.

Consideră această incapăținare ca un „romantism”, ca o „declamație” a unor

bătrâni „ramoliți” și de sigur preferă bucuriile unei păci dulcege înaintea neconținutei lupte la care-i chiamă credința celor pe care-i numesc bătrâni. Acesta este „realismul” lor „științific”.

Dar „noua generație”, pretinsa nouă generație, care de fapt nu e decât o gașcă de naufragați morali, de vanitoși și de materialisti, își dă seamă că nu se poate bucura de avantajile unei renunțări la „drepturi imprescriptibile” decât dacă vor trece cu popor cu tot în tabăra „realismului”.

A pipăi pulsul opiniei publice deci în vederea unei asemenea treceri la „realism”, acesta a fost scopul infam al „Consequenței în materie politică”. El denotă intenția adevărată a „primenitorilor” și prin el se explică furioasa campanie de distrugere împotriva organizației politice și a oamenilor cari reprezintă intransigența națională în ce privește condițiile de existență ale neamului.

Apelul machiavelic la trădare a principiilor de intransigență, din „Consequența în materie politică” făcut în „Tribuna” cu nr. 190 din 3 sept. 1910, la o lună după tradarea lui Mangra, implică în chip necesar din partea tuturor românilor de inimă din aceasta țară și de peste munți să-și încoarde toate puterile spre a scoate dușmanul perfid din cetate.

X.

Primum dela d. Valeriu Moldovan, directorul „Românului” din Cleveland-Ohio următoarea scrisoare:

Stimate d-le redactor!

Sunt abea de câteva zile sosit din lungă călătorie și iată, mă și aflu în fața neînduraților judecători de moravuri, cari în trei șire m'au și „despremenit”. — Pe celalalt tărîm nu citiam „Tribuna bo-bocilor”, cu împănatele „gogomăni” și „șoricade”, din respect pentru sârmanii mei nervi, prin urmare nu știam de întepăturile de cari îmi făcuseră parte „prea stimații foști camerazi”. Astăzi însă mă „încumet” să comentez iac'așa „în fuga condeiului”, dar „înainte de masă” acest „grațios” „bine ai venit”, — în care se spunea că am „dispărut” din Cleveland și că am iscălit numele dlui Vaida sub articoli scriși de mine.

Nu pot să spun că n'aș fi „dispărut” din Cleveland, de oarece sunt aici, în Ardeal dar înainte de plecare cu zece zile am scris un articol de adio, în ziarul din Cleveland, în care am spus că mă întorc, prin urmare „dispariția” mea se poate numi și „plecare”, când vrei să știi că nu sunt toți oamenii pe o formă și din acelaș „aluat”... Când apune soarele, el și răsare undeva, fără să țină seamă că poate apariția lui nu-i pe placul celor ce oprează pe întunec. Dacă aveam „motive” să dispar, ași fi dispărut spre întunecosul „Wild West” și nu veneam spre răsărit, la lumină, în bătaia reflectorilor „geniului” d-voastră.

Despre „minunata informație”, că ași fi scris articoli în ziarul meu și l'ași fi iscălit pe d. dr. Vaida nu am multe de spus. Singur d. Vaida ar avea dreptul să protesteze, dar la nici o împrejurare nu aceia, care înșiși se iscălesc sub articoli scriși de altcineva. Sunt încredințat pe deplin, că dacă ar ști scrie dr. Bocu un articol, nu l-ar iscăli cu numele d-lui Goga, ba dimpotrivă, ar păși „sever” peste pragul redacției și i-ar spune lui d. Montani să scrie „știrile zilei”.

Admițând că eu ași fi încercat să împodobesc pe altul cu penele mele, fără știrea lui, — oare se poate asemăna asta cu faptul cunoscut de toți că d. Bocu se împănază singur cu pana cumpărată dela altul?

Instituțiile culturale maghiare și votul universal

(***) Am urmărit cu atențiune părerile instituțiilor culturale maghiare referitoare la votul universal. Și trebuie s'o mărturisesc dela început: Aceste păreri nu sunt nici decât produsul unei culturi, care să merite ca să fie pusă la nivel european. Cele mai multe din ele își exprimă reprobarea în chestia celui mai umanitar, mai natural și mai actual drept, pe care îl discută cu atâta aprindere sociologia de azi. Singură numai Reuniunea sociologilor acceptează acest drept și-l proclamă cu toată îndreptățirea de dreptul firesc al omenimii.

Un fapt recunosc toate aceste societăți: legea electorală de până acum nu mai corespunde vremilor de azi și cer cu toatele ca să se facă o altă lege. Orbite însă de anumite prejudecăți, cari fără contradicție sunt proprii politicianilor maghiari de azi, unde cer ca să se facă o lege, care să corespundă vederilor lui Tisza sau vederilor reumatice ale lui Kossuth, *bolnavul* fiu al tată-său, altele insistă pentru o lege, care să accepte ad litteram vederile incolore, dubioase, șterse ale lui Khuen, mumusul ce poartă pe fruntea sa veșnicul semn al întrebării, și deci aceste societăți nu cer nimic, ci-și rezervează o comodă situație de mameluci, în care vor intra imediat ce Khuen sau alt nedecis se va decide pentru realizarea nimicului sau pentru o trecere în — Nirvana. Și iară altele secundează vorbăria aprinsă a lui Justh și a tovarășilor acestuia cerând votul universal și secret, cu care vor întemeia mai cu ușurință statul unitar național maghiar și vor reuși să proscribe pe agitatorii furioși ai naționalităților, vestind deci, mai mult inconștient, un bellum omnium contra omnes, aceste instituții vreau deci ceva, ce vrem și noi, vreau *un mijloc*, dar pentru realizarea unei ținte, care diferă în mod evident de ținta noastră.

Scopul lor e un scop moral, deoarece acesta vocește distrugerea, pe când noi vrem conservarea tuturor elementelor, cari locuiesc în această țară, fără ca să ne gândim câtuș de puțin la distrugerea unora pentru asigurarea existenței noastre. Vreau proscrierea din cadrele statului a acelor cetățeni, cari sunt conducătorii și în acelaș timp factorii cei mai naturali și cei mai morali ai națiunilor nemaghiare. Evident asta e o intențiune, care nu congruează cu legile normale ale naturei și care nu poate deci avea o bază morală, ci care în sine e mai mult o utopie, un asalt donchișotic împotriva morilor de vânt.

Și însfârșit iarăș alte instituții țin cu tot prețul la titlul, pe care-l dă cultura omului ce se îndeletnicește cu ea: *la originalitate*. Aceste instituții *au de gând* să fie originale. Dar gândul lor rămâne îmbrăcat într'o formă de realitate numai în cercul strămt al acestor instituții, căci iute și degrabă iese la iveală, că originalitatea lor e o combinație din diferite „păreri“, și dacă vreți, „convingeri“, pe cari le au toți politicianii încurcători de ițe, ai neamului maghiar; e cu alte cuvinte un plagiat îndrăzneț, care însă luând în considerare proporțiile minuscule ale culturai maghiare obține o grabnică și mult binevoitoare iertare.

Aceste instituții voesc înfăptuirea unei legi de vot universal, nu tocmai universal,

căci ele doresc acordarea lui numai acelor cetățeni, cari știu scrie și ceti (nodul gordian: „inteligenta“ lui Tisza); voesc un vot secret, căci acesta ar fi să se acorde numai orașelor, adecă maghiarilor și sașilor mameluci pe când satele cu toate neamurile nemaghiare, cu notarii și solgăbirăii lor să fie dăruite cu votul pe față, deschis, (sofisma reumatică a *bolnavului* Kossuth); voesc un vot egal, dar nu tocmai egal, căci în cadrele acestuia voesc să icuiască și votul plural, (fătul ilustru târit cu multă sudoare din Belgia de grandseigneurul Andrássy), la care să se ia ca un fel de garnitură și votul mijlocit, pentruca nu cumva să se știrbească consecvența tradițională a constituției milenare...

Cam acestea sunt părerile distinselor instituții culturale maghiare în chestia votului universal. Toate afară de Reuniunea sociologilor, singura instituție într'adevăr culturală — accentuiază înfăptuirea unei legi electorale, care să nu știrbească întru nimic unitatea statului național. Nimic, absolut nimic să nu fie știrbit, căci atunci Jupiter va tuna înfricoșat. Și tot această lege să aibă în vedere conservarea în întregime a suzeranității „națiunii“. „Națiunea“ singură e și trebuie să fie suverană! Și bine să se știe cine e această „națiune“: clica atotputernică a feudalilor de azi și dacă vreți și rassa maghiară, pentruca suverana clică să fie prevăzută cu un oarecare zid de apărare...

Poftim păreri! Îți trebuie într'adevăr o sfortare supranaturală, ca să ieși din haosul acestei lumi de înfricoșăți „ideologi“ și ca să te înalți spre lumina binecuvântată a soarelui. Secoli dearândul a muncit omenimea, ca să scape din cătușele întunecului medieval și să treacă peste murele chinezești, în cari trăgeau de moarte libertatea, dreptatea și stima față de om și iată că sunt oameni cari trag de mânecă această sfortare supranaturală a omenimii setoasă după lumină și se folosesc de tot felul de arme, ca să răstoarne iară în prăpastie pe omul încălzit de raza binevoitoare a soarelui.

Această manoperă e fără îndoială antiumană și se poate timbra oricum, dar numai îndreptățită și loială nu. Cultura întreagă, tot acest splendid monument înălțat prin o muncă de veacuri de mâna omenescă, protestează împotriva acestui atac, care cu voie sau fără voie se îndreptează împotriva ei. Căci cultura adevărată nu poate face deosebire între om și om, ea acceptează ab ovo o egalitate între aceste ființe înzestrate cu rațiune și acele instituții, cari sunt alcătuite în numele ei, iar atunci când ele nu acceptează ca normă absolută acest adevăr, încetează de a se mai numi instituții culturale. Statul însuș, care nu acceptează în întregime sa această lege superioară, nu se poate numi personalitate morală și nu e nicidecât o sinteză a cetățenilor săi, ci mai curând o organizație despotică din vremile evului vechiu.

Drept aceea cei chemați datori sunt, ca să muncească încă mult și din greu, până când vor putea înstăpâni și peste plaiurile Ungariei domnia culturai adevărate.

Iar până atunci părerile în chestii de valoare universală, date de mai sus pomenite instituții, nu pot avea decât o valoare de tot iluzorică, cari n'au nici în clin, nici în mânecă cu practicitatea vieții.

Marea manifestație românească din Șiria

Adunarea poporală din Șiria, pe care am vestit-o în ziarul nostru, în cursul săptămânei trecute, a dat Duminecă măsura puterilor, cari fac temelia partidului nostru național.

D. dr. Ștefan C. Pop, deputatul Șiriei, a fost însoțit de următorii membri ai comitetului nostru național: d-nii dr. Teodor Mihali, dr. Al. Vaida, Vasile Goldiș, dr. Ioan Suci, dr. Aurel Grozda, dr. Victor Bontescu, dr. Cornel Iancu, dr. Iustin Marsieu, dr. Romul Velici dr. A. Stoenescu, — și încă peste 30 intelectuali din Arad și împrejurime.

La gară aștepta toată suflarea românească din Șiria, o mulțime imensă în port alb, oameni voinici, cari fac mândria neamului nostru aici la graniță, chipuri senine veșnic dornice de luptă.

O scurtă și însuflețită cuvântare de primire a ținut d. Hotăran, la care a răspuns în câteva cuvinte d. dr. Teodor Mihali, vice-președintele partidului național român.

Un lung cortegiu se înșirue apoi dela gară până sub deal în sat: banderiuul voinicilor călări în frunte, după ei trăsurile celor așteptați, iar în urmă șirienii fără număr cântând tot ce se îngăduie în această Ungarie mutilată în numele ideii.

Când tot norodul nostru a sosit la „Casa națională“, a început darea de seamă a deputatului lor, al Șirienilor, al celorlalți bravi vecini ai lor, cari singurii, împotriva silniciilor de tot felul, au trimis între românii din Ungaria un deputat în camera ungară.

Ce a fost la Șiria nu se poate descrie. Insuflețirea celor din uriașa sală ca și a celor cari de afară de sub cerul liber auzeau numai frânturi de fraze, năvălea în valuri spre tribună, în vuiet de întrepreri, protestări și aprobări.

Îți făcea impresia, că un popor stăpânește acolo, că încearcă să fie stăpân pe soarta lui. Au vorbit d-nii dr. Șt. C. Pop, dr. Teodor Mihali, dr. Al. Vaida, Vasile Goldiș și dr. Victor Bontescu.

Dăm mai la vale primele trei cuvântări:

Adunarea o deschide d. avocat dr. Iacob Hotăran, care fiind aclamat de mulțime, ocupă locul prezidial. De notar al adunării e ales d. avocat dr. Emil Monția. După constituirea adunării ia cuvântul

d. deputat dr. Ștefan C. Pop

Aproape doi ani sunt de când încrederea și iubirea voastră nefățărită m'a trimis pentru a 3-a oră în parlamentul țării. Aș fi venit mai adesea între voi, dar împrejurări grave m'au împiedecat să-mi împlinesc datorința asta fierbinte.

Vă mulțumesc înainte de toate pentru marele interes ce ați arătat față de adunarea de azi, prezentându-vă în număr așa de frumos, iar în al doilea rând îmi țin de datorință să mulțumesc din inimă atât în numele meu, cât și în numele adunării întregi iubitorilor mei prieteni și fruntași ai neamului (*aclamații nesfârșite*), cari au ostenit din mari depărtări la noi, să ne lumineze cu sfatul lor înțelept și să ne încurajeze la luptă stăruitoare, vrednică de numele vostru falnic, frați șirieni. (*Inteligența de pe tribună aplaudă îndelung, iar poporul izbucnește în strigăte puternice și însuflețite de „să trăiască fruntașii noștri!“*)

A venit din părțile nordice ale Ardealului d. deputat și președinte al clubului deputaților naționaliști, dr. Teodor Mihali. Dela granițele României a grăbit să vă vadă și să vă vorbească d. deputat

foc. Se iscă o panică indescriptibilă, în timpul căreia focul cuprinse întreg grupul.

Cinci copii au suferit arsuri atât de grav încât nu sunt speranțe că vor putea scăpa cu viață. Numeroși alți copii s'au ales cu răni mai ușoare.

Accidentul mortal al primului aviator muntegrecan. Din Cetinje se anunță, că un ofițer din armata muntegrecană, Monici, voia să treacă lacul Scutari cu un aeroplan sistem Bleriot. El căzu însă în lac împreună cu aparatul și se înecă. Nenorocitul ofițer era primul aviator muntegrecan.

Numărul jubilar al „Lucașfărului“. Primim dela administrația revistei „Lucașfărul“ rândurile următoare:

Numărul jubilar al revistei „Lucașfărul“ va apărea de sărbătorile Crăciunului. Acest număr va cuprinde articole, povestiri și poezii de următorii: I. Agârbiceanu, I. Borcia, Ilariu Chendi, M. Cuntan, Silv. Dragomir, dr. On. Ghiubu, Octavian Goga, I. Gorun, St. O. Iosif, I. I. Lăpădatu, dr. I. Lupaș, Ecaterina Pitiș, Gh. Popp, dr. Sextil Pușcariu, dr. P. Roșca, M. Sadoveanu, V. Stanciu, Oct. C. Tăslăuanu, D. Tomescu și alții. În acest număr se începe romanul „Povestea unei vieți“ de I. Agârbiceanu, Subiectul romanului e luat din viața ardelenescă și e unul dintre cele mai bune romane, cari sau scris la noi. În numărul prim va mai fi o reproducere artistică în colorii, reprezentând o madonă de a lui Raffael, o caricatură și cronici vesele. — Numărul jubilar al revistei „Lucașfărul“ va fi deci de toată frumusețea și se va trimite ca număr de probă. Cei ce doresc să-l aibă sunt rugați să trimită administrației „Lucașfărul“ suma de 50 bani. Numărul prim se tipărește numai în 5 mii exemplare. Publicul să grăbească deci cu comanda. Revista „Lucașfărul“ în viitor va apărea săptămânal după stil vechiu. Red. și adm. revist. „Lucașfărul“ Sibiu (Nagyszeben).

Petrețeri. „Reuniunea sodalilor români din Cluj“, aranjază concert urmat de dans sâmbătă în 13 ian. n. 1912 în redută. cu următorul program: Uvertura națională „Moldova“. Răsunetul văilor, cor. solo. Vino bade iar acasă, solo. Eu mă duc codrul rămâne, Hai leliță sus la vie. cor. Te-am așteptat, Foaie verde vișinele, solo. Răsunetul Ardealului, cor. Spune-mi bade-adevărat, Vai badiță dragi ne-avem, solo. Pe crengi de soc, cor. Opera „Aida“, orchestra militară. „Călușerul“ și „Bătuta“.

— **Corul bis. rom. din Bozovici** aranjază în 8 ian. n. 1912 concert, teatru și joc în sala hotelului Almajana, cu următorul program: A. Popovici „Marșul lui Tudor“, cor bărb. I. Vidu, „Vraja“ cor bărb. A. Popovici „Răsunetul văilor“, cor bărb. cu solo. C. Savu „Fa Marișo“, cor mixt cu solo. C. Savu „Dragostea dintâi“, cor mixt cu solo. A. Popovici „Rămas bun“, cor mixt. *Executorul com. în un act.*

— „Reuniunea de cetire și cântări gr. or. rom.“ din Orvița-rom. aranjază concert și teatru în 8 ian. n. 1912, cu următorul program: Ce faci Iano? Mândruliță de demult. Brăul popilor. Hei leliță din cel sat. Cucuruz ca iedera. *Drumul de fier*, com. în 1 act.

— **Societatea rom. de lectură din Lipova** aranjază serată teatrală, în 8 ian. n. Se va preda Nepotul resfătat, farsă în 5 acte, jucată de C. P. Thomas, d-șoara V. Evuțian, d-șoara L. Barbu, dr. T. Roxin, T. Ciorogariu, E. Ișfănescu și d-șoara G. Evuțian.

„Gazeta“ rău informată. În „Gazeta Transilvaniei“, la poșta redacțiunii cetim:

„Dui Nae Curiosu, în Arad. În ce privește întrebarea dtale, îți putem comunica, că bagajul lui Vernescu a sosit cu siguranță, dar scrisoarea cu pricina, pe semne, a fost confiscată de poliția de graniță dela Predeal, care stă în legături intime cu cei dela „Românul“. De aceea n'o mai publică soța Vernescu.“

Ce privește bagajul lui Vernescu „expediat cu mare înțeleală“ — dela *Polul nordic*, noi, dimpotrivă avem informația sigură, că Cook II. alias Sândică Vernescu, plecând cum nu a voit din „atmosfera austeră“ a Polului nordic (înțelegi: „Românul“) a incredințat bagajul său celebrului eschimos, care face pe răspunzătorul tuturor găgăuțiilor inerte din ființa independentă a lui moș Nicu ramolitul națiunii. Acesta însă, bageama nu și-a primit recompensă pentru serviciile prestate în slujba celebrului descoperitor Cook II, căci a șters-o cu bagajul prețios. Iată pricina adevărată a tăcerii.

Printz ucigaș. Uciderea printului de Caucaz Deskeljani a produs anul trecut multă nedumerire în toate părțile. În cele din urmă presupunerile

s'au îndreptat contra printului Sabiani, care a avut relațiuni de dragoste cu soția nefericitului. S'a constatat acum că Sabiani e autorul moral al crimei, plătind doi muncitori ruși ca să ucidă pe print. Curtea cu jurați din Petersburg după desbateri de mai multe zile a condamnat pe printul Sabian la 20 ani închisoare, iar pe cei doi lucrători la câte 12 ani.

Soția printului a fost achitată.

Cel mai frumos cadou de Crăciun pentru casele intelectualilor noștri dela orașe și sate. Sub titlul **Din cele trecute vremi**, însemnări despre începuturile graiului culturii și literaturii neamului românesc a apărut o foarte frumoasă carte de d. Virgil Onițiu, cunoscutul scriitor și director al liceului din Brașov.

Această carte scrisă pe înțelesul tuturor, tipărită în tipografia românească „Concordia“ din Arad, — este o podoabă pentru orice bibliotecă și pe orice masă de salon. Prețul 2 coroane plus 20 bani porto poștal; pentru România 2 lei 50 bani. De vânzare la „Librăria diecezană din Arad, strada Deák-Ferencz, nr. 33.

Bibliografie

—x—

A apărut:
Noua revistă română Noutăți: Revizuirea Constituției. Chestiuni culturale: dr. C. I. Istrati — Menirea Facultății de științi. Critică: N. Em. Teohari. — Fondul și forma în literatură. I. Netzer. — Caracterizarea dinamică în literatura germană. Psihologie populară: V. Vârcol. — Cum caracterizează românul neamurile cu care a venit în atingere. Literatură: I. Chiru-Nanov. — În preajma Ceahlăului. Gabrielle d'Annunzio. — Cântul de peste mare. Trad. liberă de Const. Paul. Cronica științifică: Em. Grigoraș. — Noutăți științifice: Sborul planat al lui Orville Wright. — Atmosfera lui marte. Însemnări: Sărbătorirea dlui Spiru C. Haret. — Expoziția Gropceanu. — Geniul literar. — Domnul „A“. — Ignoranța recruților francezi. Revista revistelor: Lucașfărul. — Versuri. — Viața Românească. — Revista Adamachi. — Săptămâna Politică. — Mercure de France. — La Voce.

— **Săptămâna politică și culutrală nr. 2** anul II cuprinzând: Victor I. Slăvescu: Capitalul față de asigurările muncitorești, Codrin Teodorescu: Te duci (versuri), O. Casti: Stocul de siguranță și căile ferate militare, dr. S. Anostasiu: Un an de practică cu (606), Al. Vintilescu: Administrația școlară, Maria N. Costeanu—Delvâlcea: Cor de lacrimi (versuri), Mihai Burileanu: Cronica artistică — Expoziția de pictură, N. C. Dărăscu, Cronicar: Evenimentele politice. Interne și externe. Supliment. Cărți. Din ziare și reviste.

— **Calendarul pe anul bisect dela Hristos 1912**, cu un cuprins bogat de articole literare, economice, poezii, glume și cu mai multe ilustrațiuni, între cari amintim pe a apostolului neamului *Nicolae Iorga* și a marelui mecenat *Vas. Stroescu*. Cu șematismele diecezei Arad și Oradea-mare. Prețul unui exemplar cu șematism 50 fileri fără șematism 30 fileri Revanzătorii capătă rabat.

La Librăria diecezană din Arad se află de vânzare:

Dr. Nestor Șimon: Vasile Nașcu, viața și faptele lui în legătură cu luptele grănițerilor năsăudeni pentru asigurarea averilor și fondurilor grănițărești 6.—
 Lovinescu E Scenete și fantazii 1:50
 Princesa Elena de Racovița Furiia amorului 1:20
 Flacăra nr.ii 1, 2, 3, 4, și 5 á 20 fil.
 Psihologia, precedată de Somatologie și urmată de logica elementară de dr. Pipoș 2.40
 Dr. Onișor V.: Leguirea țării noastre 1.—
 N. Iorga: Generalități cu privire la studiile istorice —50
 — Studii și documente cu privire la Istoria românilor, vol. XX 10—

— Partea românilor din Ardeal și Ungaria în cultura românească. Influențe și conflicte —30
 Brătescu-Voinesti, Neamul Udreștilor, schițe și nuvele —30
 Zamfirescu D., Lydda, nuvele —60
 „Farfauto, —30
 Gorki M., Scene din viața vagabonzilor, trad. de Carp —60
 Păcurariu I.: Elemente de estetică 1.20
 Sărbătorirea profesorului N. Iorga cu ocazia împlinirii a 40 ani de viață. Câteva articole din ziare și reviste —40
 Pavelescu C.: Poezii 3—
 Metodica Matematicii de Gh. V. Costescu 5—
 Metodica limbii române de Gh. V. Costescu 5—
 Metodica Istoriei și Geografiei de Gh. N. Costescu 7—
 Culea D. Sp. Invățământul despre natură în școala primară 3:50
 Curs de pedagogie teoretică și practică de Gabr. Compayre 2—
 Metodica limbii românești de Lupu—Antonescu—Nicolescu și Ciocărlie 5—
 Curs elementar de Psihologie de Lupu C. I, 4—
 Marinescu—Avram Treptele didactice formale 3—
 Davlov Jocuri și jucării pentru copii 1:50
 Cum își învață Gertruda copii trad. de Borgovan 1:50
 Pedagogia lucrată pe bazele psihologice și etice ale realismului Herbartian de Popescu I. 4—
 N. Iorga: Turburările bisericesti și politicianismul 1910—1911. —35
 — Serbările dela Blaj —70
 — Un biruitor, Radu-Vodă Șerban —50
 — Ceva despre Ardealul românesc și viața culturală românească de astăzi —60
 Flanarion, C. Lumen —60
 Verne I., Ocolul pământului în 80 zile, trad. de Leca 1.20
 Andersen, Grădina raiului și alte povestiri —60
 Nemțeanu B., O călătorie în lumea albinelor —30
 Ținc N. Versuri pentru copii —30
 La comanda să se alătore și pentru porto postal 20 fileri de fiecare carte.

Redactor responsabil: Atanaslu Hălmăgian.

Dr. ȘTEFAN TAMAȘDAN
 medic unv. specialist în arta dentistică.
 ARAD, vis-à-vis cu casa comitatului.
 Palatul Fischer Eliz. Poarta II.
 Consultății dela orele 8—12 a. m. și 3—6 d. a.

Cadouri de Crăciun și Anul-nou
 poți afla cu prețuri uimitor de ieftine la firma
GRALLERT J. és FIA orologier și bijutier.
 ARAD, Bulevardul-Andrássy Nr. 22.
 Depozit mare în brilante, juvaricale, arginterie și oroloage.

Városmajor-Sanatorium și Hydrotherapie
 26 odăi aranjate cel mai modern.
 Supraveghiere medicală continuă (constantă).
 Birou central, stabiliment medical:
Budapesta, Bulevardul Ferencz-körut 29.
 Director-șef: **Dr. A. Cozmața.**
 Consultățiuni dela orele 8—9 a. m. 3—5 p. m.
 Telefon 88—99.

Cereți!

în tot locul, precum în restaurante, în cafenele și în berării, foile partidului național român:

„Românul”
și
„Poporul Român”.

Telefon 266.

Telefon 266.

Cereți!

prin o corespondență

Catalogul de cărți

dela

„Librăria

Diecezană”

din

Arad, Str. Deák-Ferenc nr. 34
unde veți afla cele mai
folositoare cărți, atât
pentru școală, cât și pen-
tru literatură.

Expedarea promptă.

Să sprijinim comerțul român.

Aviz! Fiecare român de bine, care are lipsă de mașini agricole, motoare cu benzin, ferării, arme, etc., să cerceteze firma românească *Frații Burza din Arad*, (Borosbényi-tér). Sprijiniți pe Români!

x Grăbiți și cumpărați dela Korányi în piața Libertății, ghete, pălării și alți articoli de modă pe lângă prețuri enorm de ieftine, cari se vor vinde numai scurt timp.

x Articoli de tombolă și pentru cadouri, în alegere uriașă, se află pe lângă prețurile cele mai ieftine la Fischer Simon Nagy Aruháza, Arad, Szabadság-tér No. 12.

x **Vei economisi bani mulți** dacă cumperi cadouri de Crăciun dela orologierul și bijutierul **Hirsch Jenő** din colțul *stradelor Forray și Rákoczi*. Aci ți să dă ocaziune să cumperi un gherdan cu medalion din aur veritabil cu 19 cor., un inel de aur cu 4 cor., 50 fil., și o păreche de cercei de aur numai cu 3 cor.

Aviz. Atragem atențiunea On. public românească asupra hotelului „Concordia” din Lugos.

Cumpăr sau dau în schimb pentru alte obiecte
recipise de amanet,
aur, argint zdrobit și bijuterii

Deutsch Izidor,

orologier și bijutier.

ARAD, str. Weitzer János,

(Palatul minorităților).

Magazinul de oroloage și bijuterii cel mai mare din Arad. Cea mai ieftină sursă de cumpărat. **Telefon 438.**

În atențiunea celor ce se mută.

Instalații de lumină electrică împreună cu becuri, esecută și furnizează prompt sub cele mai favorabile condiții de plătire.

Cine dorește un fonograf bun?

Să se adreseze cu toată încrederea subscrierului și va fi pe deplin satisfăcut. Cereți catalog.

Biciclete de strap și de sport

poți căpăta cu prețurile cele mai moderate dela firma

KOCH DANIEL

Intreprindere de instalare a sonerilor și telefonului precum și montarea bicicletelor.

ARAD, str. Deák-Ferencz Nr. 42.

Desfacere de
prăvălie
concesionată

Hoffmann
Sándor

ARAD, (Palatul teatrului).

Toată marfa din magazinul meu voi vinde-o cu prețul de cumpărare, unii articoli chiar și sub acest preț. Să oferă deci

cel mai bun prilej

pentru a târgui cadouri de Crăciun și Anul nou.

Priviți galantarele mele, unde veți afla obiectele potrivite, mai ieftin ca ori unde. Să vinde în săptămâna asta și până când am din rezervă; confecții pentru dame și fete; articoli de blănărie, mufuri; toalete bine croite, bluze, postavuri, parcheturi, pânze și ștergare pe lângă prețuri uimitor de ieftine. Mătase curată acum numai 73 cruceri.

Palatul teatrului.

Rog priviți galantarele mele.

Alegere uriașă în orice fel de articoli corespunzători pentru cadouri de Crăciun.

Paltoane - raglan lungi, pentru dame cu guler de blană, acum costă numai 19 florini, prețul de odinioară a fost 35 florini.

Români, replantați viile, cu altoi dela firmă română

„MUGURUL“

INSOȚIRE ECONOMICĂ ELISABETOPOLE
ERZSÉBETVÁROS — (Kisküküllő vm.).

Altoi de vițe!!

Calitate distinsă pe lângă cele mai moderate prețuri soiuri de vin și de masă viță americană cu și fără rădăcină.

Ochiuri de altoit, viță europeană cu rădăcină.

Se află de vânzare la însoțirea economică

„MUGURUL“
ELISABETOPOLE — ERZSÉBETVÁROS.

Material disponibil în altoi peste trei (3) milioane.

Școalele noastre de altoi n'au fost alocate de peronosporă.

Altoii sunt dezvoltati la perfecțiune.

La cumpărări pe credit cele mai ușoare condițiuni de plată!

La cerere preț curent și instrucțiuni gratis și franco!

Români! sprijiniți firmele românești că numai acelea vă vrea binele.

— Prima condiție de reușită este de a folosi material solid! —

Români trimiteți băeții la cursul practic de altoit.

Am onoare a atrage atențiunea prea stim. mei mușterii, precum și a Onor. public cumpărător, asupra Magazinului meu de:

H A I N E

G A T A

PENTRU

• DOMNI ȘI COPII •

Unde să pot afla tot felul de haine gata și pardesiuri, pe lângă prețurile cele mai ieftine. Cu deosebire atrag atențiunea stim. preoți-presbiteri, asupra magazinului meu bogat în assortimente de reverenzi, brâuri preotești și pantaloni. Assortiment mare în paltoane de iarnă, blăni pentru oraș și voiaj, paltoane de piele și haine pentru copii.

Cu deosebită stimă:

MOSKOVITZ ZS.

ARAD, Palatul Teatrului (Szinhas épület) Telefon No. 534

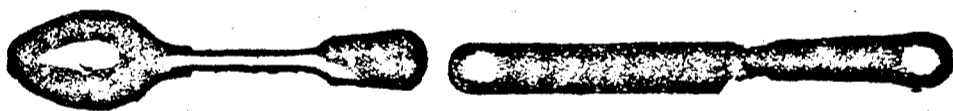
Cadoul de Crăciun 1911.

NEW-YORKUL și LONDRA nu vrea să scape comerțul din mână în Europa și astfel o fabrică de obiecte de argint este dispusă în schimbul unei mici sume să-și desfacă depozitul. Astfel sunt imputernicit a țepeptui comisionul acesta. Trimit orișicui următoarele obiecte contra valorii de **14 Cor. 40 fl.** și anume:

- 6 buc. Cuțite cu ascuțiș englezese
- 6 „ Linguri argint american
- 6 „ Furculițe argint american
- 12 „ Lingurițe pentru cafea argint american
- 1 „ Lingură pentru scos supă argint
- 1 „ „ laptele „
- 6 „ Tăvițe engleze-Victoria
- 6 „ Feșnice
- 1 „ Străcurător pentru ceai foarte frumos
- 1 „ Pisător pentru zahăr elegant.

42 bucăți la un loc numai **Cor. 14-40.**

Toate aceste 42 obiecte au costat mai înainte 80 Coroane și acum să capătă pentru prețul minimal de 14 Cor. 40 fileri.

Argintul american este un metal care nu-și pierde culoarea nici peste 25 ani, pentru care să și garantează. Garanție că acest inserat nu este înșelătorie, mă obligă că în caz de nu convine marfa, să restituiesc suma fără nici o obiecțiune și deci nimenea să nu scape ocazia, ca să nu-și procure această garnitură practică, care este foarte potrivită ca cadou de nuntă și la orice ocazie cât și ca obiecte pentru economia casnică. — Să capătă numai la casa de export pentru obiecte de argint american.

H. HIRSCHBERG

VIENA II. Str. Rembrandt 19^h. — (Telefon Nr. 14597).

Trimit în provincă contra ramburs sau dacă mi-se anticipă suma.

Prăf de curățit cu 20 fl. Adevărat numai cu marca aici alăturată.

Estras din scrisori de recunoștință:

După ce eu deja a III-a oară am adus dela dumneata garnituri pentru masă și totdeauna am rămas mulțumit. Vă rog din nou a-mi trimite o colecție contra ramburs.

Georg Reichsgraf, Dunin-Boskovski,
administrator c. și reg.
Zakopane „Villa Wladyslauka“.

Mulțumit pe deplin cu colecțiunea de argint american, voi recomanda-o între cunoscuții mei la orice ocazie

Cu stimă:
Anton Marx,
oficiant de poliție.

Excelența Sa baroneasa Edelsheim mi-a recomandat cu căldură garnitura dumneavoastră de masă, din cari Vă rog a-mi trimite și mie 2 garnituri à Cor. 14-40 fileri.

Kocsard, 29/X 1904.

Iloa Tisza
născ. Graf. Dengenfeld.

Nouă tipografie românească în Arad, strada Zrinyi Nr. 1a.

Tipografia „Concordia”

atelier tipografic al ziarului „ROMÂNUL” și al
foii populare a partidului, „POPORUL ROMÂN”

Anunță cu adânc respect onoratului public românesc în-
trarea sa în activitate, în serviciul cultural al neamului,
stând la dispoziția comitetului nostru național. :: ::

Provăzută cu aranjament tehnic modern, care
îi dă putința să execute lucrări alese și
○ ○ artistice în ale tipografiei, ○ ○

Tipografia „Concordia”

are afară de mașina mare, cu care se tipăresc
organele publicistice ale partidului nostru națio-
nal, încă două mașini, noi, apte pentru executarea
celor mai fine lucrări grafice :: :: :: ::

Tipărituri de bancă, tot soiul de tipărituri pentru birouri
avocațiale, invitații, anunțuri și orice fel de tipăritură se
execută solid, frumos și se computează cu prețuri moderate la

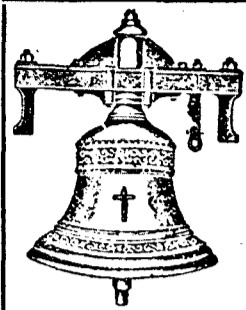
Tipografia „Concordia”

Roagă onoratul public românesc pentru binevoitorul sprijin.

Frideric Hönig

Arad, str. Rákoczi Nr. 11—28.

∴ Premiata la 1890 cu cea mai mare medalie de stat. ∴

turnătorie, fabrică de clopote și metal, aranjată pe motor de vapor :
Fondat la 1840.

Cu garanție pe mai mulți ani și pe lângă cele mai favorabile condiții de plătire — recomandă clopotele sale cu patentă cos. și reg. invenție proprie, cari au avantajul că față cu ori-ce alte clopote la turnarea unui și aceluiaș tare și cu sunet adânc — se face o economie de 20—30 procente la greutatea metalului. Recomandă totodată clopote de fer ce se pot învârti și postamente de fer, prin a căror întrebuintare clopotele se pot scuti de crepat chiar și cele mai mari clopote se pot trage fără să se clatine turnul. Recomandă apoi transformarea clopotelor vechi în coroană de fer, ce se pot învârti cum și turnarea din nou a clopotelor vechi sau schimbarea lor cu clopote nouă pe lângă o suprasolvire neînsemnată.

Liste de prețuri și cu ilustrațiuni — la dorință se trimit gratis.

Nouă cofetărie în Arad.

Am onoare a aduce la cunoștiuța onor. public din Arad și jur, că mi-am deschis în **Str. Forray**, (gróf Hunyady Palota) o cofetărie aranjată conform cerințelor moderne. Pregătesc pentru serbări ocazionale: **inghiețate, parfouri, torte** etc. Execut orice comandă, ce să ține de această branșă pe lângă prețurile cele mai moderate. **Am permanent prăjituri proaspete, precum și bomboane pregătite de mine însumi.**

Rugând binevoitorul sprijin al onorat. public, semnez:
Cu profundă stimă:

SZÉKELY SÁNDOR junior.

REDUCERE COLOSALĂ ÎN PREȚ

PENTRU SĂRBĂTORILE DE CRĂCIUN ȘI ANUL-NOU. DACĂ VOIEȘTI SĂ CUMPERI IEFTIN, CERCETEAZĂ NUMAI DECÂT MAGAZINUL PENTRU PARDISEIE DE DAME A LUI

SCHWARTZBERGER MANÓ

ARAD, STR. VÓSÖSMARTY Nr. 3.

UNDE POTI CUMPARA PE LANGA PREȚURILE CELE MAI IEFTINE PARDISEIE PENTRU DAME ȘI COPII, DUPĂ MODA CEA MAI NOUĂ, PRECUM ȘI ALTE ARTICOLE DE BLĂNĂRIE.

Grill Károly

lăcătuș-tehnic, mașinist.
Világos. (Casa proprie.)

Primește orice comande de specialitate, d. ex.: părți trebucioase la edificii, garduri de fier și gratii de morminte. — Cuptoare, modelul cel mai nou de cea mai bună execuție. — Cumpene, greutate, mașini economice.

Stropitoare de vie se capătă și se reparaază cu pricepere. Cu plăcere dau planuri și proiect de spese.

Birou de informații!

Cunoscând multele lipsuri ale publicului românesc din provinciă, m'am hotărît să deschid în Budapesta un

Birou de informații și Agentură românească.

Orice informație relativ la petițiile înaintate la ministerii și la alte foruri, orice informații comerciale și în general în orice cauză dau în restimp de 2—3 zile, ori-și-cui rezolvând toate chestiile în modul cel mai cinstit. Urgitez rezolvirea petițiilor. Vorbesc în persoană cu referentul cauzei și rog rezolvire favorabilă. Fac tot felul de mijlociri comerciale și comande. Prețuri moderate, serviciu prompt, informații detaliate. La aviz aștept la gară.

L. Olariu, Budapest, Lajos-u. 141. III19.

= 1911 =

S'a deschis expozițiunea pentru „Crăciunul românesc”
dela bazarul-mare a lui

FISCHER SIMON

ARAD, Piața Libertății (Szabadság-tér) Nr. 12.

ALEGERE URIAȘĂ.

ARANJAMENT LUXOS.

Jucării pentru copii!

Cadouri!

Articole de lux și pielării!

Articoli de modă pentru domni!

„ „ „ „ dame!

Corfe și trăsuri pentru copii!

Cele mai moderate prețuri se pot vedea în galantare!

GHEORGHE IANCOVICI

PRĂVALIE DE MANUFACTURĂ.

ARAD, STRADA FORRAY Nr. 2.

SOSIND NOUȚĂȚILE DE TOAMNĂ ȘI DE IARNĂ, AM ONOARE A ÎNCUNOȘTIINȚA ON. PUBLIC ROMÂNESC, CĂ ÎN PRĂVALIA MEA DE MANUFACTURĂ SE AFLĂ CELE MAI FINE STOFE, FLANELE, ȘI PARCETURI, ÎN MODELELE CELE MAI NOUI, ȘI TOTODATĂ PĂNZĂTURI, ȘIFOANE, GARNITURI DE DAMAST, CIORAPI, CORSETE, UMBRELE, ȘI MULTE ALTE LUCRURI DE SOIUL ACESTA. ROG BINEVOITORUL SPRIJIN.

CU DEOSEBITĂ STIMĂ: **GHEORGHE IANCOVICI.**

AVIZUL

Hotelului „VASS“ despre deschiderea festivă a

restaurantului

ce va avea loc la **1 Ianuarie 1912**, n. Se vinde bere „Coroana“ de Dreher (à la Pilsen). Vinuri gustoase, bucătărie aleasă, maghiară prețuri moderate, serviciu prompt și conștiințios.

AUGUSTIN RATZKY,
HOTELIER.

Nr. telefonului 604.

Au sosit cele mai frumoase și mai noi ghete de vară și toamnă.

Ghetele de bărbați și dame

Salamander

cu renume mondial, se capătă în culoare galbină și neagră cu 16 coroane 50 fileri exclusiv la mine.

Weinberger János

prăvălie de ghete de rangul I-ii.

Arad, piața Andrassy Nr. 20.

Comandele din provincă se execută încă în aceeași zi.

25 (11)

Nr. telefonului 604.

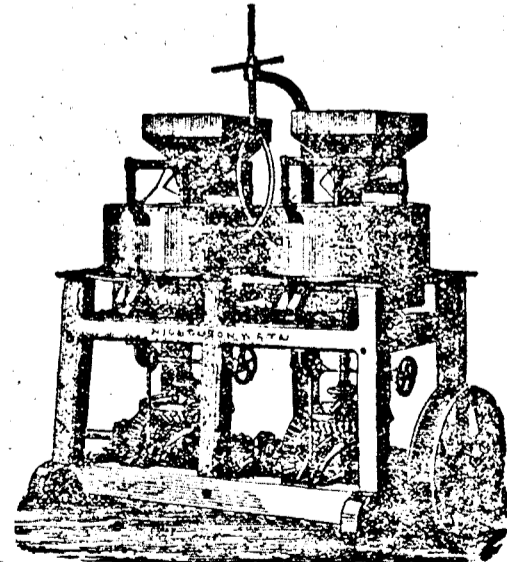
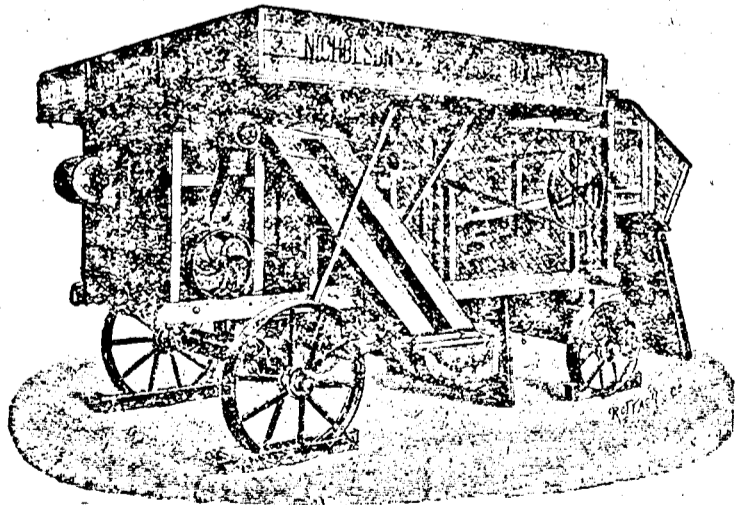
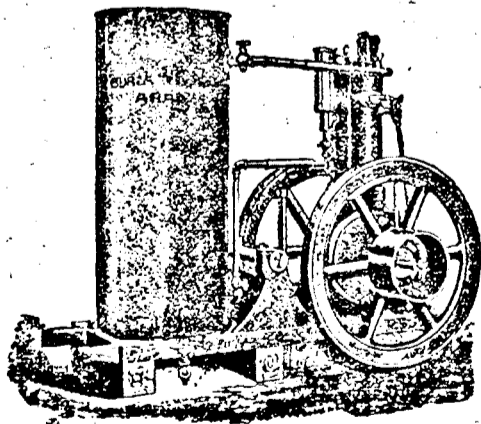
FRĂȚII BURZA

Cea mai mare firmă românească din Ungaria.

Arad, Boros Béni-tér Nr. 1.

(Casa proprie).

Recomandă magazinul lor bogat asortat de **ferării, arme** și tot felul de **mașini agricole**, arangem **mori cu motoare, mașini de trierat** cu aburi, mașini de trierat cu motor, și tot felul de **motoare** cu benzină cu oleiu brut și cu sugătoare cu gaz prețurile cele mai moderate și pe lângă plătire în rate.

Cu garnituri pentru trierat și cu prospecte pentru mori servim bucuros, eventual pentru primirea lucrurilor acestora și facerea contractului mergem la fața locului pe speșele noastre. Mare asortiment de osii Steier și originale Winter.

„Catalog trimitem gratuit“.

TIPARUL TIPOGRAF „CONCORDIA“ ARAD.